

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

20.03.2023. Nr. 1.7-2/357

Uz 24.02.2023 Nr. A-3.6/1/718

Siguldas novada pašvaldībai

*Par Siguldas novada pašvaldības līdzdalības iegūšanu
jaundibināmā kapitālsabiedrībā siltumapgādes jomā*

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Siguldas novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu, kurā lūgts sniegt KP atzinumu par izvērtējumu (turpmāk – Izvērtējums) par Pašvaldības līdzdalības iegūšanu jaundibināmā kapitālsabiedrībā siltumapgādes pakalpojuma nodrošināšanai Siguldas novada Krimuldas, Mālpils un Inčukalna pagastos (turpmāk – Jaundibināmā kapitālsabiedrība).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Ņemot vērā, ka ir veikts VPIL 88. panta otrajā daļā paredzētais rīcības juridiskais un ekonomiskais izvērtējums, kā arī biedrība “Latvijas siltumuzņēmumu asociācija” (turpmāk – LSA) ir sniegusi viedokli, KP sniegs atzinumu par Pašvaldības līdzdalības iegūšanu Jaundibināmajā kapitālsabiedrībā.

LSA cita starpā norādījusi, ka Jaundibināmā kapitālsabiedrība darbosies nozarē (siltumapgāde), kam infrastruktūras attīstībai nepieciešami lieli kapitālieguldījumi ar ilgu atmaksāšanās laiku, kā arī ar Eiropas Savienības fondu līdzekļiem finansētajiem projektiem, nedrīkst mainīt īpašnieku vai arī attiecīgā infrastruktūra nedrīkst tikt iznomāta.

Izvērtējumā norādīts, ka Pašvaldības dome 2022. gada 15. septembrī pieņēma lēmumu, t.sk. konceptuāli atbalstīt Pašvaldībai piederošo kapitālsabiedrību SIA “Saltavots”, SIA “Norma K”, SIA “Entalpija-2”, SIA “Vangažu avots” un SIA “Vangažu Namsaimnieks” reorganizāciju, Siguldas novadā izveidojot vienu kapitālsabiedrību, kas Siguldas novada Mālpils, Krimuldas un Inčukalna pagastos sniedz siltumapgādes pakalpojumus (Jaundibināmā kapitālsabiedrība) un vienu kapitālsabiedrību, kas sniedz ūdensapgādes, kanalizācijas un notekūdeņu attīrīšanas pakalpojumus Siguldas novada administratīvajā teritorijā. Jaundibināmā kapitālsabiedrība tiks dibināta ar nolūku nodrošināt sniegto pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu, efektīvu pārvaldību un pakalpojumu sniegšanā iesaistīto resursu, tai skaitā cilvēkresursu lietderīgu izmantošanu, kā arī resursu koncentrēšanu, kompetences pilnveidošanu un attīstību

un administratīvā sloga samazināšanu.

Saskaņā ar Izvērtējumā norādīto šobrīd Siguldas novada Inčukalna, Krimuldas un Mālpils administratīvajās teritorijās centralizētos siltumapgādes pakalpojumus sniedz Pašvaldībai piederošās kapitālsabiedrības SIA “Vangažu namsaimnieks”, SIA “Entalpija-2” un SIA “Norma K”. Pašvaldībai SIA “Norma K” un SIA “Entalpija-2” kapitāla daļas pieder 100 % apmērā, savukārt, SIA “Vangažu Namsaimnieks” kapitāla daļas pieder 49,8 % apmērā.

Izvērtējumā skaidrots, ka pēc piegādātā siltumapgādes pakalpojuma apjomiem un ieņēmumiem par vadošo siltumapgādes pakalpojumu sniedzēju Siguldas novada Inčukalna, Krimuldas un Mālpils pagastos atzīstama SIA “Norma K”. Ievērojot Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma (turpmāk – Pārvaldības likums)¹ 128. panta trešajā daļā noteikto, nav iespējams reorganizēt SIA “Norma K” kā iegūstošo sabiedrību siltumapgādes jomā, nodalot mantas daļu, kas attiecas uz ūdensapgādes pakalpojuma nodrošināšanu. Tādējādi, Pašvaldības ieskatā, ir konstatējama nepieciešamība dibināt jaunu Pašvaldībai piederošu kapitālsabiedrību.

Jaundibināmās kapitālsabiedrības pamatdarbības veids plānots siltumapgāde Siguldas novada Inčukalna, Mālpils un Krimuldas pagastu teritorijās un tās mērķa klientu segmenti būs 1) fiziskas personas, kurām pieder nekustamais īpašums (vai tās to nomā) Siguldas novada Mālpils, Krimuldas un Inčukalna pagastos un 2) juridiskas personas, kuras veic saimniecisko darbību Siguldas novada Mālpils, Krimuldas un Inčukalna pagastos. Jaundibināmā kapitālsabiedrība pārņems no sadalāmajām (sašķelšanas ceļā) kapitālsabiedrībām visas ar siltumapgādes pakalpojuma sniegšanu saistītās tiesības un saistības, kā arī aktīvus.

Izvērtējumā secināts, ka Jaundibināmās kapitālsabiedrības plānotā komercdarbība siltumapgādes pakalpojuma nodrošināšanas jomā atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1., 2. un 3. punktam.

Centralizētās siltumapgādes pakalpojumu sniedzējam ir nepieciešama atbilstoši izbūvēta infrastruktūra. Tādēļ centralizētās siltumapgādes sistēmas darbības ietvaros ir iespējams tikai viens siltumapgādes pakalpojumu sniedzējs. Augstais investīciju apjoms un siltumapgādes nozares zemā rentabilitāte ir iemesli, kādēļ privātie komersanti nepiedāvā siltumapgādes pakalpojumus konkrētajā tirgū. Tā rezultātā siltumapgādes pakalpojumu tirgū ir izveidojies dabiskais monopols. Šādos apstākļos tirgū būs konstatējama tirgus nepilnība. Konkrētajā administratīvajā teritorijā pastāv pieprasījums pēc siltumapgādes pakalpojumiem, bet tajā pēc reorganizācijas īstenošanas nebūs citu komersantu, kuri varētu nodrošināt attiecīgu piedāvājumu, izņemot Jaundibināmo kapitālsabiedrību.

Siltumapgādes pakalpojumu organizēšana ir viena no pašvaldības autonomajām funkcijām. Jaundibināmās kapitālsabiedrības darbības rezultātā tiks sniegti pakalpojumi siltumapgādes jomā, kas ir stratēģiski svarīgi Pašvaldības administratīvajās teritorijas attīstībai. Sniegtie pakalpojumi būs droši, nepārtraukti un kvalitatīvi, kuru tarifi būs ekonomiski pamatoti, pieejami visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no viņu ienākuma līmeņa.

Pašvaldība norāda, ka Jaundibināmās kapitālsabiedrības darbības rezultātā arī tiks pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts un Pašvaldības administratīvajās teritorijas attīstībai.

Siltumapgādes pakalpojums sastāv no vairākām komponentēm, kas ietver siltumenerģijas ražošanu, pārvadi un sadali. Līdz ar to Izvērtējumā secināts, ka, lai patērētājs saņemtu siltumapgādes pakalpojumu, pakalpojuma sniedzējam jānodrošina visu minēto komponentu mijiedarbība. Tirgū ir novērojama privāto komersantu interese par atsevišķām pakalpojuma komponentēm – siltumenerģijas ražošanu un tirdzniecību, bet pārsvarā nav intereses par siltumenerģijas pārvadi un sadali.

Tāpat Izvērtējumā secināts, ka Jaundibināmās kapitālsabiedrības darbība siltumapgādes pakalpojumu nodrošināšanā neveidos prettiesiskus šķēršļus privātās uzņēmējdarbības attīstībai

¹ Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums. <https://likumi.lv/ta/id/269907>

siltumapgādes pakalpojuma sniegšanā konkrētajās administratīvajās teritorijās. Jaundibināmās kapitālsabiedrības dibināšana neliks papildus šķēršļus privātajiem komersantiem, jo arī līdz šim siltumapgādes pakalpojumus konkrētajās administratīvajās teritorijās sniedza Pašvaldībai piederošas kapitālsabiedrības, proti, SIA “Vangažu Namsaimnieks”, SIA “Norma K” un SIA “Entalpija-2”.

KP norāda, ka tā 17.06.2022. atzinumā par SIA “Entalpija-2”, 16.06.2022. atzinumā par SIA “Norma K” un 10.06.2022 atzinumā par SIA “Vangažu namsaimnieks” atbalstīja konkrēto kapitālsabiedrību iespējamo reorganizāciju, apvienojot siltumapgādes pakalpojumu Pašvaldības teritorijā sniedzējus vienā kapitālsabiedrībā, tādējādi nodrošinot resursu efektīvu pārvaldību un izmantošanu, ņemot vērā, ka administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Pašvaldība ir kapitāla daļu turētājs kapitālsabiedrībās, kuru darbības veidi pārklājas.

Līdz ar to KP nav iebildumu par pašvaldības plānoto Pašvaldības kapitālsabiedrības siltumapgādes jomā dibināšanu.

KP arī izsaka norāda, ka reorganizācijas procesa laikā ir nepieciešams nodrošināt siltumapgādes pakalpojumu nepārtrauktību.

Vienlaikus attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas, pārvades, sadales un tirdzniecības pakalpojumiem KP norāda, ka saskaņā ar Enerģētikas likuma² 51. panta pirmo daļu pašvaldības, veicot likumā noteikto pastāvīgo funkciju, organizē siltumapgādi savā administratīvajā teritorijā, kā arī veicina energoefektivitāti un konkurenci siltumapgādes un kurināmā tirgū. Tā kā centralizētā siltumapgāde (pārvade un sadale) un siltumenerģijas ražošana un tirdzniecība ir atsevišķi pakalpojumi, KP secina, ka centralizētās siltumapgādes pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanas tirgū vēsturiski var būt izveidojies dabiskais monopols un šo pakalpojumu sniegšanas tirgū vairāku konkurējošu tirgus dalībnieku darbība var nebūt iespējama un nebūtu lietderīga. Līdz ar to KP atzīst, ka Jaundibināmās kapitālsabiedrības plānotie pamatpakalpojumi – siltumenerģijas pārvade un sadale – pēc būtības var tikt atzīti par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, kā arī par pakalpojumiem, kas tiks sniegti tirgus nepilnības apstākļos VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē.

Attiecībā uz siltumenerģijas ražošanas un tirdzniecības pakalpojumu sniegšanu šo pakalpojumu sniegšanas tirgū potenciāli ir iespējama konkurence, tādējādi, ja šo pakalpojumu sniegšanas tirgū darbojas vai vēlētos ienākt arī citi, t.sk. privātie tirgus dalībnieki, Jaundibināmajai kapitālsabiedrībai kā siltumenerģijas apgādes sistēmas operatoram savā licences darbības zonā, atbilstoši Enerģētikas likuma 48. un 49. pantam, būtu jānodrošina iespējas arī citiem tirgus dalībniekiem realizēt to saražoto siltumenerģiju.

Izvērtējumā nav minēti papildpakalpojumi saistībā ar siltumapgādes pakalpojumu, ko Jaundibināmā kapitālsabiedrība plāno veikt, bet tikai norādīts, ka, Jaundibināmajai kapitālsabiedrībai attīstoties, būs iespēja piedāvāt ar pamatpakalpojumu saistītus papildpakalpojumus, kas būtu papildus peļņas gūšanas avots.

KP atgādina, ka tās izvērtējumā par SIA “Entalpija-2”, kas sniedza remontdarbu papildu pakalpojumus, t.sk. nomainītas iekārtas un materiālus, siltumapgādes pakalpojumu nodrošināšanai, KP norādīja, ka konkrētajai kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi, piemēram, remontdarbu veikšanas (saglabājot avārijas dienestu). KP norādīja, ka, tās ieskatā, šādu pakalpojumu sniegšanas jomā pirmšķietami nav saskatāma tirgus nepilnība vai šī darbības veida atbilstība kādam no citiem VPIL 88. panta pirmās daļas priekšnoteikumiem.

Arī Jaundibināmajai kapitālsabiedrībai, KP ieskatā, būtu jāatturas no iepriekš minēto pakalpojumu sniegšanas, kas nav atbilstoši VPIL 88. panta pirmās daļas nosacījumiem. Ja ir plānots, ka Jaundibināmā kapitālsabiedrība sniegs papildu pakalpojumus, KP vērš Pašvaldības uzmanību, ka, ņemot vērā likumdevēja mērķi ierobežot nepamatotu publiskas personas

² Enerģētikas likums. <https://likumi.lv/ta/id/49833-energetikas-likums>

iesaistīšanos komercdarbībā, publiskai personai izvērtējums jāveic arī gadījumos, kad tās kapitālsabiedrība vēlas paplašināt savu darbību (uzsākt jaunu pakalpojumu sniegšanu), taču nav vēl iestājies likumā noteiktais termiņš pārvērtēšanas veikšanai (pieci gadi). Tādā gadījumā Pašvaldībai arī būtu nepieciešams konsultēties ar komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem, kam ir plašāka darbības joma, piemēram, biedrību “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera”.

Kā arī KP atkārtoti uzsver arī publisko personu īpašo atbildību ievērot konkurences neitralitāti, līdz ar to, lai novērstu konkurences neitralitātes riskus, publiskas personas kapitālsabiedrībām būtu jāatturas no tādu pakalpojumu sniegšanas, ko spētu nodrošināt privātā sektora uzņēmumi.

Noslēgumā KP aicina Pašvaldību un tās kapitālsabiedrības regulāri veikt konkurences neitralitātes risku novērtējumu³, konsultējoties ar komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem (t.sk. pašiem komersantiem), tādējādi novērtējumā gūstot vispilnīgāko un visaptverošāko informāciju. KP norāda, ka minētais konkurences neitralitātes pārkāpumu risku novērtējums ir atzīstams par būtisku ekonomiskā izvērtējuma sastāvdaļu, ar kura palīdzību publiskai personai ir iespējams ne tikai identificēt iespējamus konkurences neitralitātes pārkāpumu riskus, bet arī tos novērst.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

³ Sīkāka informācija pieejama Konkurences neitralitātes izvērtēšanas vadlīnijās. Pieejamas: https://ej.uz/konkurences_neitralitate